

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการฟ้องร้องแพทย์ที่รักษาผู้ป่วยและก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตร่างกาย มีอัตราเพิ่มขึ้นและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น เพราะนอกจากจะมีการฟ้องร้องเป็นคดีแพ่งซึ่งมีการเรียกร้องค่าเสียหายสูงขึ้นกว่าเดิมเป็นอย่างมากแล้ว ยังมีการฟ้องร้องแพทย์ให้รับผิดในทางอาญา ซึ่งอาจทำให้แพทย์ต้องรับโทษถึงจำคุกด้วย ปัญหาดังกล่าวนอกจากจะเป็นการทำลายความสัมพันธ์อันดีระหว่างแพทย์กับผู้ป่วยที่มีมาแต่เดิมแล้วยังก่อความเสียหายแก่ระบบการบริการสาธารณสุขของประเทศอันเป็นปัญหาสำคัญยิ่งของสังคมด้วย จากความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวจึงมีความพยายามจะหามาตรการทางกฎหมายมาแก้ไขเยียวยาปัญหาโดยแพทยสภาซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอให้มีกฎหมายที่จะยกเว้นความรับผิดทางอาญาในการกระทำโดยประมาทของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ โดยเสนอให้แพทย์รับผิดทางอาญาในการประกอบวิชาชีพเฉพาะกรณีที่กระทำโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวเป็นการนำแนวความคิดตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 อันเป็นหลักในเรื่องความรับผิดในการกระทำโดยประมาทเลินเล่อในทางแพ่งและแนวความคิดการกระทำโดยประมาทในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์มาใช้ในการเสนอกฎหมายยกเว้นความรับผิดทางอาญา จึงนำไปสู่ประเด็นทางกฎหมายที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทของแพทย์ในการประกอบวิชาชีพ

สาเหตุที่แพทย์อาจมีความรับผิดทางกฎหมายในการประกอบวิชาชีพเนื่องจากในการประกอบวิชาชีพของแพทย์อาจก่อให้เกิดเกิดความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายของผู้ป่วย แพทย์จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพอย่างมากเพราะกรณีที่แพทย์ประกอบวิชาชีพโดยใช้ความระมัดระวังต่ำกว่ามาตรฐานความระมัดระวังทางวิชาชีพแพทย์ แพทย์ผู้นั้นอาจมีความรับผิดตามกฎหมายเนื่องจากกระทำโดยประมาททั้งทางแพ่งและทางอาญาได้

สำหรับความรับผิดทางอาญาในการกระทำโดยประมาทของแพทย์ตามกฎหมายไทยนั้นมิได้บัญญัติมาตรฐานความระมัดระวังของแพทย์ไว้โดยเฉพาะแต่ได้นำหลักเกณฑ์เรื่องการ

กระทำโดยประมาทในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรค 4 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “การกระทำโดยประมาทได้แก่กระทำความผิดมิใช่โดยเจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัยและพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นนั้นได้ แต่หาได้ใช้เพียงพอไม่” อันเป็นหลักทั่วไปมาใช้วินิจฉัยความประมาทของแพทย์ อันมีผลทำให้ความประมาทของแพทย์อยู่ในหลักเกณฑ์เดียวกันกับการกระทำความผิดอาญาโดยประมาทของผู้อื่นด้วย

การที่จะวินิจฉัยว่าแพทย์ทำการรักษาผู้ป่วยโดยประมาทหรือไม่ตามหลักกฎหมายดังกล่าวจะต้องพิจารณาว่าแพทย์ได้ใช้ความระมัดระวังตาม “วิสัย” และ “พฤติการณ์” อย่างไรก็ดี ตามแม้จะมีหลักกฎหมายดังกล่าว หลักเกณฑ์มาตรฐานความระมัดระวังของแพทย์ตามกฎหมายไทยก็ยังขาดความชัดเจนแน่นอน นอกจากนี้ความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายของผู้ป่วยอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยอื่นซึ่งไม่เกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทของแพทย์ได้ เนื่องจากในบางกรณีแม้แพทย์จะใช้ความระมัดระวังในการรักษาผู้ป่วยเป็นอย่างดี ถูกต้องตามหลักวิชาการแล้ว อาจมีเหตุแทรกซ้อนซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายของผู้ป่วย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาการกระทำของแพทย์เพื่อชี้ให้เห็นว่ากรณีใดแพทย์กระทำโดยประมาทเลินเล่อเนื่องจากใช้ความระมัดระวังต่ำกว่ามาตรฐานทำให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและร่างกายของผู้ป่วยและกรณีใดความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากเหตุแทรกซ้อนที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้แพทย์จะได้ใช้ความระมัดระวังตามมาตรฐานแล้ว

ดังนั้นการศึกษามาตรฐานความระมัดระวังในการกระทำโดยประมาททางอาญาของแพทย์ตามกฎหมายต่างประเทศทั้งประเทศในระบบกฎหมายซีวิลลอว์และประเทศในระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ที่มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร การศึกษาการนำแนวทางเวชปฏิบัติ (Clinical Practice Guideline หรือ CPG) ซึ่งเป็นเอกสารที่องค์กรทางวิชาชีพจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของแพทย์ในการดูแลรักษาผู้ป่วยมาพิจารณามาตรฐานความระมัดระวังได้หรือไม่และการศึกษาว่ามีกรณีใดหรือไม่ที่การกระทำโดยประมาทของแพทย์ในระดับที่ไม่ถึงกับเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงได้รับการยกเว้นความผิดหรือการยกเว้นโทษตามกฎหมายอาญาเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับหลักการตามกฎหมายไทยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการพิจารณาหามาตรฐานความระมัดระวังในการกระทำโดยประมาทของแพทย์และพิจารณาแนวคิดในการยกเว้นความผิดทางอาญาในกรณีที่แพทย์ทำการรักษาผู้ป่วยโดยประมาทเลินเล่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งศึกษา ปัญหาความรับผิดชอบในทางอาญาในความผิดโดยประมาทของแพทย์ โดยพิจารณาจากบทกฎหมายที่มีอยู่ในประเทศไทยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ รวมทั้งแนวคำพิพากษาทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานความระมัดระวังในการกระทำความผิดอาญาโดยประมาทของแพทย์ และการพิจารณากำหนดมาตรฐานความระมัดระวังในกรณีดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่าสมควรจะมีแค่ไหน เพียงใด พร้อมทั้งพิจารณาแนวคิดที่เสนอให้มีการยกเว้นความรับผิดทางอาญาในกรณีที่แพทย์กระทำโดยประมาทว่าจะเป็นไปได้หรือไม่และเพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ของการกระทำความผิดอาญาโดยประมาทของแพทย์
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานความระมัดระวังในการกระทำโดยประมาทของแพทย์ โดยศึกษาเปรียบเทียบจากหลักกฎหมายและแนวคำพิพากษาของศาลทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ
3. ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดอาญาโดยประมาทของแพทย์และศึกษาแนวคิดการยกเว้นความผิดทางอาญาในการกระทำโดยประมาทของแพทย์
4. เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาโดยประมาทของแพทย์

3. สมมุติฐาน

ปัญหาในการที่แพทย์ถูกฟ้องในคดีอาญาเป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อวงการแพทย์ ทำลายความสัมพันธ์อันดีระหว่างแพทย์กับผู้ป่วย และยังกระทบต่อวิธีการรักษาและการตัดสินใจในการทำการรักษาของแพทย์ ปัญหาเรื่องมาตรฐานความระมัดระวังของแพทย์นั้น แม้กฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันจะมีได้ระบุถึงมาตรฐานความระมัดระวังของแพทย์ไว้ชัดเจน แพทย์ก็ต้องมีมาตรฐานความระมัดระวังอย่างผู้มีวิชาชีพแพทย์ซึ่งเป็นมาตรฐานความระมัดระวังที่สูงกว่าบุคคลทั่วไป โดยความระมัดระวังตาม “วิสัย” และ “พฤติการณ์” ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 59 วรรค 4 นั้นสามารถนำมาปรับพิจารณาความรับผิดโดยประมาทของแพทย์ได้อย่างเหมาะสมแล้ว นอกจากนี้แนวคิดในการยกเว้นความผิด

ทางอาญาให้การกระทำโดยประมาทของแพทย์เป็นวิธีการที่ไม่น่าจะเหมาะสม เนื่องจากขัดต่อหลักการและแนวคิดในการลงโทษผู้กระทำความผิดอาญา และอาจก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย

4. ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาเป็นการศึกษาหลักการทางกฎหมายในการกระทำโดยประมาท และมาตรฐานความระมัดระวังของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ โดยศึกษาหลักกฎหมาย คำอธิบายในทางทฤษฎีและแนวทางคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากประเทศไทยและต่างประเทศ

วิธีการศึกษาจะทำโดย การศึกษาวิจัยจากเอกสาร ทั้งจากตัวบทกฎหมาย ตำรากฎหมาย บทความ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัยต่างๆ และคำพิพากษาของศาลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาศึกษา วิเคราะห์ เปรียบเทียบ และพิจารณาปัญหาความรับผิดชอบในการกระทำโดยประมาทของแพทย์ตามกฎหมายอาญา พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อเสนอและมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่อไป

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้คือ ทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาททั้งของประเทศไทยและต่างประเทศที่นำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดอาญาโดยประมาทของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ได้ดียิ่งขึ้น และการศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายและแนวทางคำพิพากษาของศาลทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเพื่อค้นหาหลักการเกี่ยวกับการกระทำโดยประมาทและมาตรฐานความระมัดระวังของแพทย์ตามกฎหมายอาญาทั้งจากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายและแนวคำพิพากษาของศาลจะสามารถทำให้วิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของหลักการดังกล่าวได้ อันจะนำไปสู่การพิจารณาถึงข้อเสนอในการยกเว้นความผิดทางอาญาให้แก่ผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์ด้วย